

॥ श्री-रामनवमी-पूजा ॥

॥ पूर्वाङ्ग-विघ्नेश्वर-पूजा ॥

(आचम्य)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य।

(अप उपस्पृश्य, पुष्पाक्षतान् गृहीत्वा)

तदेव लग्नं सुदिनं तदेव ताराबलं चन्द्रबलं तदेव।
विद्याबलं दैवबलं तदेव लक्ष्मीपतेरङ्गिण्युगं स्मरामि॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा

श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं करिष्यमाणस्य कर्मणः

अविघ्नेन परिसमाप्यर्थम् आदौ विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये।

(अप उपस्पृश्य)

ॐ गणानां त्वा गणपतिः हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतु आ नः शृण्वन्नृतिर्भिः सीदु सादनम्॥

अगजानानपद्मार्कं गजाननमहर्निशम्।
अनेकदं तं भक्तानाम् एकदन्तमुपास्महे॥

भूर्भुवः सुवरोम्। अस्मिन् हरिद्राबिम्बे सुमुखं महागणपतिं ध्यायामि, आवाहयामि।

ॐ महागणपतये नमः, आसनं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, पादयोः पाद्यं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, अर्ध्यं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

ॐ भूर्भुवः सुवः। ॐ महागणपतये नमः, शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि। स्नानानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, वस्त्रार्थमक्षतान् समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि।
 ॐ महागणपतये नमः, अक्षतान् समर्पयामि।
 ॐ महागणपतये नमः, पुष्पमालिकां समर्पयामि। पुष्टैः पूजयामि।

॥ अर्चना ॥

१. सुमुखाय नमः	९. धूमकेतवे नमः
२. एकदन्ताय नमः	१०. गणाध्यक्षाय नमः
३. कपिलाय नमः	११. फालचन्द्राय नमः
४. गजकर्णकाय नमः	१२. गजाननाय नमः
५. लम्बोदराय नमः	१३. वक्रतुण्डाय नमः
६. विकटाय नमः	१४. शूर्पकर्णाय नमः
७. विघ्नराजाय नमः	१५. हेरम्बाय नमः
८. विनायकाय नमः	१६. स्कन्दपूर्वजाय नमः

ॐ महागणपतये नमः, नानाविधपरिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

ॐ महागणपतये नमः, धूपमाघ्रापयामि।

अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

ॐ भूर्भुवः सुवः। + ब्रह्मणे स्वाहा० ॐ महागणपतये नमः, ( ) (नैवेद्यं) निवेदयामि।

अमृतापिधानमस्मि॥ निवेदनान्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, ताम्बूलं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, कर्पूरनीराजनं दर्शयामि। कर्पूरनीराजनानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

ॐ महागणपतये नमः, मत्रपुष्पं समर्पयामि। स्वर्णपुष्पं समर्पयामि।

अभीप्सितार्थसिद्ध्यर्थं पूजितो यः सुरैरपि।
 सर्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः॥

गजाननं भूतगणादिसेवितं कपित्थ-जम्बूफल-सार-भक्षितम्।
 उमासुतं शोकविनाशकारणं नमामि विघ्नेश्वरपादपङ्कजम्॥
 अनन्तकोटिप्रदक्षिणनमस्कारान् समर्पयामि।
 छत्रचामरादिसमस्तोपचारान् समर्पयामि।

वक्रतुण्डमहाकाय कोटिसूर्यसमप्रभ।
 अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः।
 लम्बोदरश्च विकटो विघ्नराजो गणाधिपः॥
 धूमकेतुर्गणाध्यक्षो फालचन्द्रो गजाननः।
 वक्रतुण्डः शूर्पकर्णो हेरम्भः स्कन्दपूर्वजः॥

पोडशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि।
विद्यारम्भे विवाहे च प्रवेशे निर्गमे तथा।
सङ्गामे सर्वकार्येषु विघ्रस्तस्य न जायते॥
प्रार्थनाः समर्पयामि।

॥ प्रधान-पूजा — श्रीराम-पूजा ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

॥ सङ्कल्पः ॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्धे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ठ्याः संवत्सराणां मध्ये ( ) नाम संवत्सरे उत्तरायणे वसन्त-ऋतौ (मेष/मीन) मासे शुक्लपक्षे नवम्यां शुभतिथौ (इन्दु/भौम/बुध/गुरु/भृगु/स्थिर/भानु)-वासरयुक्तायाम् (आर्द्रा/पुनर्वसू/पुष्य) नक्षत्रयुक्तायां ( )-योग ( )-करण-युक्तायां च एवं गुण-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्याम् नवम्यां शुभतिथौ

- भारतीयस्य वैदिकस्य अस्माकं सनातन-धर्मस्य सर्वत्र विजय-सिद्ध्यर्थं
- तद्-अवलम्बनेन भारतीयानां महाजनानां विघ्र-निवृत्ति-पूर्वक-सत्कार्य-प्रवृत्ति-द्वारा सर्वविध-ऐहिक-आमुष्मिक-योग-क्षेम-अभिवृद्ध्यर्थं, असत्कार्येभ्यः निवृत्यर्थं
- सनातन-धर्मस्य विरोधिनाम् उपशमनार्थं
- भारतीय-सत्-सन्तान-समृद्ध्यर्थं, भारतीयानां सन्ततेः अपि अस्मिन् सनातन-धर्म-सम्प्रदाये श्रद्धा-भक्त्योः अभिवृद्ध्यर्थं
- विभिन्न-सम्प्रदाय-स्थानां सनातन-धर्मावलम्बिनां परस्परं समन्वयेन अविरोधेन साधन-अनुष्ठानेन फल-सिद्ध्यर्थम्
- सर्वत्र भूमण्डले विशेषतः भारते च राम-नाम-महिमः प्रसारार्थं राम-राज्यस्य सिद्ध्यर्थं
- अयोध्यायां भगवतः श्रीरामस्य जन्म-भूमि-मन्दिरस्य मूल-स्थानं परितः महतः मन्दिर-परिसरस्य सम्यग् अभिवृद्ध्यर्थम्
- अस्माकं सह-कुटुम्बानां क्षेम-स्थैर्य-धैर्य-वीर्य-विजय-आयुः-आरोग्य-ऐश्वर्याणाम् अभिवृद्ध्यर्थं धर्मार्थ-काम-मोक्ष-चतुर्विध-पुरुषार्थ-सिद्ध्यर्थं
- मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहापातकचतुष्टय-व्यतिरिक्तानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां सद्य अपनोदनद्वारा सकल-पापक्षयार्थं
- श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-प्रीत्यर्थम्

श्रीरामनवमीपुण्यकाले कल्पोक्तप्रकारेण यथाशक्ति श्रीरामचन्द्रपूजां करिष्ये। तदङ्गं कलशपूजां च करिष्ये।

श्रीविघ्नेश्वराय नमः यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। (गणपति-प्रसादं शिरसा गृहीत्वा)

॥ आसन-पूजा ॥

पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः। सुतलं छन्दः। कूर्मो देवता॥

पृथिव्ये त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता।
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं चासनं कुरु॥

॥ घण्टा-पूजा ॥

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम्।
घण्टारवं करोम्यादौ देवताऽऽह्नकारणम्॥

॥ कलश-पूजा ॥

ॐ कलशाय नमः दिव्यगन्धान् धारयामि।

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।
नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥

ॐ गङ्गायै नमः। ॐ यमुनायै नमः। ॐ गोदावर्यै नमः। ॐ सरस्वत्यै नमः। ॐ नर्मदायै नमः।
ॐ सिन्धवे नमः। ॐ कावेर्यै नमः।
ॐ सप्तकोटिमहातीर्थान्यावाहयामि।

(अथ कलशं स्पृष्ट्वा जपं कुर्यात्)

आपो वा इदं सर्वं विश्वं भूतान्यापः प्राणा वा आपः पश्व आपोऽन्नमापोऽमृतमापः सुम्राडापो
विराडापः स्वराडापश्छन्दाऽस्यापो ज्योतीऽप्य्यापो यजूऽप्य्यापः सूत्यमापः सर्वा देवता आपो भूर्भुवः
सुवरापु ओम्॥

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रितः।
मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः॥

कुक्षौ तु सागराः सर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा।
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदोऽप्यर्थर्वणः।
अङ्गेश्व सहिताः सर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः॥

सर्वे समुद्राः सरितः तीर्थानि च ह्रदा नदाः।
आयान्तु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः॥
ॐ भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवः।

(इति कलशजलेन सर्वोपकरणानि आत्मानं च प्रोक्ष्य।)

॥ आत्म-पूजा ॥

ॐ आत्मने नमः, दिव्यगन्धान् धारयामि।

- १. आत्मने नमः
- २. अन्तरात्मने नमः
- ३. योगात्मने नमः

- ४. जीवात्मने नमः
- ५. परमात्मने नमः
- ६. ज्ञानात्मने नमः

समस्तोपचारान् समर्पयामि।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः।
त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहं भावेन पूजयेत्॥

॥ पीठ-पूजा ॥

- १. आधारशक्त्यै नमः
- २. मूलप्रकृत्यै नमः
- ३. आदिकूर्माय नमः
- ४. आदिवराहाय नमः
- ५. अनन्ताय नमः
- ६. पृथिव्यै नमः
- ७. रक्षणाय नमः

- ८. रक्षेदिकायै नमः
- ९. स्वर्णस्तम्भाय नमः
- १०. श्वेतच्छत्राय नमः
- ११. कल्पकवृक्षाय नमः
- १२. क्षीरसमुद्राय नमः
- १३. सितचामराभ्यां नमः
- १४. योगपीठासनाय नमः

॥ गुरु-ध्यानम् ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।
गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरवे नमः॥

॥ षोडशोपचार-पूजा ॥

वैदेही-सहितं सुर-द्रुम-तले हैमे महामण्डपे
मध्येपुष्पकमासने मणिमये वीरासने सुस्थितम्।
अग्रे वाचयति प्रभञ्जन-सुते तत्त्वं मुनिभ्यः परं
व्याख्यानं भरतादिभिः परिवृतं रामं भजे श्यामलम्॥

वामे भूमि-सुता पुरश्च हनुमान् पश्चात् सुमित्रा-सुतः
शत्रुघ्नो भरतश्च पार्श्व-दलयोर्वाय्वादि-कोणेषु च।
सुग्रीवश्च विभीषणश्च युवराट् तारा-सुतो जाम्बवान्
मध्ये नील-सरोज-कोमल-रुचिं रामं भजे श्यामलम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रं ध्यायामि।

॥ प्राण-प्रतिष्ठा ॥

अस्य श्रीप्राणप्रतिष्ठामहामन्त्रस्य ब्रह्मविष्णुमहेश्वरा ऋषयः।
ऋग्यजुस्सामार्थर्वाणि छन्दांसि। प्राणशक्तिः परा देवता।

आं बीजम् - ह्रीं शक्तिः - क्रों कीलकम्। प्राणप्रतिष्ठापने विनियोगः॥

॥ करन्यासः ॥

आं अङ्गुष्ठाभ्यां	नमः।
ह्रीं तर्जनीभ्यां	नमः।
क्रों मध्यमाभ्यां	नमः।
आं अनामिकाभ्यां	नमः।
ह्रीं कनिष्ठिकाभ्यां	नमः।
क्रों करतलकरपृष्ठाभ्यां	नमः।

आं हृदयाय	नमः।
ह्रीं शिरसे	स्वाहा।
क्रों शिखायै	वषट्।
आं कवचाय	हुम्।
ह्रीं नेत्रत्रयाय	वौषट्।
क्रों अस्त्राय	फट्।
भूर्भुवस्सुवरोमिति	दिग्बन्धः॥

॥ ध्यानम् ॥

रक्ताभ्योधिस्थपोतोलसदरुणसरोजाधिरूढा कराञ्जैः
पाशं कोदण्डमिक्षुद्वयमळिगुणमप्यङ्गुणं पञ्चबाणान्।
विभ्राणासृक् कपालं त्रिनयनलसिता पीनवक्षोरुहाढ्या
देवी बालार्कवर्णा भवतु सुखकरी प्राणशक्तिः परा नः॥

आं ह्रीं क्रों, क्रों ह्रीं आं, य र ल व श ष स ह्रीं,
हंसः सोऽहं सोऽहं हंसः। अस्यां मूर्तौ प्राणास्तिष्ठन्तु। जीवस्तिष्ठतु।

अस्यां मूर्तौ सर्वेन्द्रियाणि मनस्त्वक्षक्षुश्श्रोत्रजिह्वाघ्राणवाक्पाणिपादपायूपस्थारव्यानि
प्राणापानव्यानोदानसमानाश्रात्रागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा।

असुनीते पुनरुस्मासु चक्षुः पुनः प्राणमिह नो धेहि भोगंम्।

ज्योक्पश्येम् सूर्यमुच्चरन्तमनुमते मृळयो नः स्वस्ति॥ऋक् १०.५९.६॥

प्राणान् प्रतिष्ठापयामि।

आवाहयामि विश्वेशं वैदेही-वल्लभं विभुम्।
कौसल्या-तनयं विष्णुं श्री-रामं प्रकृतेः परम्॥
श्रीरामाय नमः - आवाहयामि।

वामे सीताम् आवाहयामि। पुरस्तात् हनुमन्तम् आवाहयामि। पश्चात् लक्ष्मणम् आवाहयामि। उत्तरस्यां
शत्रुघ्नमवाहयामि। दक्षिणस्यां दिशि भरतम् आवाहयामि। वायव्यायां सुग्रीवम् आवाहयामि। ऐशान्यां
विभीषणम् आवाहयामि। आग्नेयाम् अङ्गदम् आवाहयामि। नैऋत्यां जाम्बवन्तम् आवाहयामि॥
आवाहितो भव। स्थापितो भव। सन्निहितो भव। सन्निरुद्धो भव। अवकुण्ठितो भव।

प्रीतो भव। सुप्रसन्नो भव। सुमुखो भव। वरदो भव। प्रसीद प्रसीद॥

स्वामिन् सर्वजगन्नाथ यावत्पूजावसानकम्।
तावत् त्वं प्रीतिभावेन बिम्बेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥
॥इति प्राणप्रतिष्ठा॥

रत्न-सिंहासनारूढ़ सर्व-भूपाल-वन्दित।
आसनं ते मया दत्तं प्रीतिं जनयतु प्रभो॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, आसनं समर्पयामि।

पादाङ्ग-समुद्भूत-गङ्गा-पावित-विष्टप ।
पाद्यार्थमुदकं राम ददामि परिगृह्यताम्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, पाद्यं समर्पयामि।

वालखिल्यादिभिर्विप्रैस्त्रिसन्ध्यं प्रयतात्मभिः।
अर्घ्येराराधित विभो ममार्घ्यं राम गृह्यताम्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, अर्घ्यं समर्पयामि।

आचान्ताम्भोधिना राम मुनिना परिसेवित।
मया दत्तेन तोयेन कुर्वाचमनमीश्वर॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

नमः श्री-वासुदेवाय तत्त्व-ज्ञान-स्वरूपिणे ।
मधुपर्कं गृहाणेमं जानकीपतये नमः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

कामधेनु-समुद्भूत-क्षीरेणेन्द्रेण राघव।
अभिषिक्त अखिलार्थस्यै स्नाहि मद्-दत्त-दुर्घतः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, क्षीराभिषेकं समर्पयामि।

हनूमता मधुवनोद्भूतेन मधुना प्रभो।
प्रीत्याऽभिषेचित्-तनो मधुना स्नाहि मेऽद्य भोः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, मध्वभिषेकं समर्पयामि।

त्रैलोक्य-ताप-हरण-नाम-कीर्तन राघव।
मधूथ-ताप-शान्त्यर्थं स्नाहि क्षीरेण वै पुनः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, मध्वभिषेकान्ते पुनः क्षीराभिषेकं समर्पयामि।

नदी-नद-समुद्रादि-तोयैर्मन्त्राभिसंस्कृतैः ।
पट्टाभिषिक्त राजेन्द्र स्नाहि शुद्ध-जलेन मे॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, शुद्धोदक-स्नानं समर्पयामि।

स्नानोत्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

हित्वा पीताम्बरं चीर-कृष्णाजिन-धराच्युत।
परिधत्स्वाद्य मे वस्त्रं स्वर्ण-सूत्र-विनिर्मितम्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, वस्त्रं समर्पयामि।
राजर्षि-वंश-तिलक रामचन्द्र नमोऽस्तु ते।
यज्ञोपवीतं विधिना निर्मितं धत्स्व मे प्रभो॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, उपवीतं समर्पयामि।
किरीटादीनि राजेन्द्र हंसकान्तानि राघव।
विभूषणानि धृत्वाऽद्य शोभस्व सह सीतया॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, आभरणम् समर्पयामि।
सन्ध्या-समान-रुचिना नीलाभ्र-सम-विग्रह।
लिम्पामि तेऽङ्गंकं राम चन्दनेन मुदा हृदि॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, गन्धान् धारयामि।
गन्धस्योपरि हरिद्रा-कुङ्कुमं समर्पयमि।

अक्षतान् कुङ्कुमोन्मिश्रान् अक्षय्य-फल-दायक।
अर्पये तव पादाङ्गे शालि-तण्डुल-सम्भवान्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, अक्षतान् समर्पयामि।
चम्पकाशोक-पुन्नागैर्जलजैस्तुलसी-दलैः ।
पूजयामि रघूतंसं पूज्यं त्वां सनकादिभिः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, पुष्पाणि समर्पयामि।

॥ अङ्ग-गुण-पूजा ॥

अहल्या-उद्धारकाय नमः

पाद-रजः पूजयामि

शरणागत-रक्षकाय नमः

पाद-कान्तिं पूजयामि

गङ्गा-नदी-प्रवर्तन-पराय नमः

पाद-नखान् पूजयामि

सीता-संवाहित-पदाय नमः

पाद-तलं पूजयामि

दुन्दुभि-काय-विक्षेपकाय नमः

पादाङ्गुष्ठं पूजयामि

विनत-कल्प-द्रुमाय नमः

गुल्फौ पूजयामि

दण्डकारण्य-गमन-जङ्गालाय नमः

जङ्घे पूजयामि

जानु-न्यस्त-कराम्बुजाय नमः

जानुनी पूजयामि

वीरासन-अध्यासिने नमः

ऊरू पूजयामि

पीताम्बर-अलङ्कृताय नमः

कटिं पूजयामि

आकाश-मध्यगाय नमः

मध्यं पूजयामि

अरि-निग्रह-पराय नमः	कठि-लम्बितम् असि पूजयामि
अब्धि-मेखला-पतये नमः	मध्य-लम्बित-मेखला-दाम पूजयामि
उदर-स्थित-ब्रह्माण्डाय नमः	उदरं पूजयामि
जगत्-त्रय-गुरवे नमः	वलि-त्रयं पूजयामि
सीतानुलेपित-काश्मीर-चन्दनाय नमः	वक्षः पूजयामि
अभय-प्रदान-शौण्डाय नमः	दक्षिण-बाहु-दण्डं पूजयामि
वितरण-जित-कल्पद्रुमाय नमः	दक्षिण-कर-तलं पूजयामि
आशर-निरसन-पराय नमः	दक्षिण-कर-स्थित-शरं पूजयामि
ज्ञान-विज्ञान-भासकाय नमः	चिन्मुद्रां पूजयामि
मुनि-सङ्घार्पित-दिव्य-पदाय नमः	वाम-भुज-दण्डं पूजयामि
दशानन-काल-रूपिणे नमः	वाम-हस्त-स्थित-कोदण्डं पूजयामि
शत-मख-दत्त-शत-पुष्कर-स्रजे नमः	अंसौ पूजयामि
कृत्त-दशानन-किरीट-कूटाय नमः	अंस-लम्बित-निषङ्ग-द्वयं पूजयामि
सीता-बाहु-लतालिङ्गिताय नमः	कण्ठं पूजयामि
स्मित-भाषिणे नमः	स्मितं पूजयामि
नित्य-प्रसन्नाय नमः	मुख-प्रसादं पूजयामि
सत्य-वाचे नमः	वाचं पूजयामि
कपालि-पूजिताय नमः	कपोलौ पूजयामि
चक्षुःश्रवः-प्रभु-पूजिताय नमः	श्रोत्रे पूजयामि
अनासादित-पाप-गन्धाय नमः	ग्राणं पूजयामि
पुण्डरीकाक्षाय नमः	अक्षिणी पूजयामि
अपाङ्ग-स्यन्दि-करुणाय नमः	अरुणापाङ्ग-द्वयं पूजयामि
विना-कृत-रुषे नमः	अनाथ-रक्षक-कटाक्षं पूजयामि
कस्तूरी-तिलकाङ्किताय नमः	फालं पूजयामि
राजाधिराज-वेषाय नमः	किरीटं पूजयामि
मुनि-मण्डल-पूजिताय नमः	जटा-मण्डलं पूजयामि
मोहित-मुनि-जनाय नमः	पुंसां मोहनं रूपं पूजयामि
जानकी-व्यजन-वीजिताय नमः	विद्युद्-विद्योतित-कालाभ्र-सदृश-कान्तिं पूजयामि
हनुमदर्पित-चूडामण्ये नमः	करुणारस-उद्वेलित-कटाक्ष-धारां पूजयामि
सुमन्त्रानुग्रह-पराय नमः	तेजोमयरूपं पूजयामि
कम्पिताम्भोधये नमः	आहार्य-कोपं पूजयामि

तिरस्कृत-लङ्घेश्वराय नमः	धैर्यं पूजयामि
वन्दित-जनकाय नमः	विनयं पूजयामि
सम्मानित-त्रिजटाय नमः	अतिमानुष-सौलभ्यं पूजयामि
गन्धर्व-राज-प्रतिमाय नमः	लोकोत्तर-सौन्दर्यं पूजयामि
असहाय-हत-खर-दूषणादि-चतुर्दश-सहस्र-राक्षसाय नमः	पराक्रमं पूजयामि
आलिङ्गित-आञ्जनेयाय नमः	भक्त-वात्सल्यं पूजयामि
लब्ध-राज्य-परित्यक्ते नमः	धर्मं पूजयामि
दर्भ-शायिने नमः	लोकानुवर्तनं पूजयामि
सर्वेश्वराय नमः	सर्वाण्यज्ञानि सर्वाश्च गुणान् पूजयामि

॥ रामाष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

श्रीरामाय नमः
रामभद्राय नमः
रामचन्द्राय नमः
शाश्वताय नमः
राजीवलोचनाय नमः
श्रीमते नमः
राजेन्द्राय नमः
रघुपुङ्कवाय नमः
ज्ञानकीवल्लभाय नमः
जैत्राय नमः
जितामित्राय नमः
जनार्दनाय नमः
विश्वामित्रप्रियाय नमः
दान्ताय नमः
शरणत्राणतत्पराय नमः
वालिप्रमथनाय नमः
वाग्मिने नमः
सत्यवाचे नमः
सत्यविक्रमाय नमः
सत्यव्रताय नमः
व्रतधराय नमः

१०

२०

सदा हनुमदाश्रिताय नमः
कौसलेयाय नमः
खरध्वंसिने नमः
विराधवधपण्डिताय नमः
विभीषणपरित्राते नमः
हरकोदण्डखण्डनाय नमः
सप्ततालप्रभेत्रे नमः
दशग्रीवशिरोहराय नमः
जामदग्न्यमहादर्पदलनाय नमः
ताटकान्तकाय नमः
वेदान्तसाराय नमः
वेदात्मने नमः
भवरोगस्य भेषजाय नमः
दूषणत्रिशिरोहत्रे नमः
त्रिमूर्तये नमः
त्रिगुणात्मकाय नमः
त्रिविक्रमाय नमः
त्रिलोकात्मने नमः
पुण्यचारित्रकीर्तनाय नमः
त्रिलोकरक्षकाय नमः
धन्विने नमः

३०

४०

दण्डकारण्यकर्तनाय नमः		मितभाषिणे नमः
अहल्याशापशमनाय नमः		पूर्वभाषिणे नमः
पितृभक्ताय नमः		राघवाय नमः
वरप्रदाय नमः		अनन्तगुणगम्भीराय नमः
जितेन्द्रियाय नमः		धीरोदात्तगुणोत्तमाय नमः
जितक्रोधाय नमः		मायामानुषचारित्राय नमः
जितामित्राय नमः		महादेवादिपूजिताय नमः
जगद्गुरवे नमः	५०	सेतुकृते नमः
ऋक्षवानरसङ्घातिने नमः		जितवारीशाय नमः
चित्रकूटसमाश्रयाय नमः		सर्वतीर्थमयाय नमः
जयन्तत्राणवरदाय नमः		हरये नमः
सुमित्रापुत्रसेविताय नमः		श्यामाङ्गाय नमः
सर्वदेवादिदेवाय नमः		सुन्दराय नमः
मृतवानरजीवनाय नमः		शूराय नमः
मायामारीचहत्रे नमः		पीतवाससे नमः
महादेवाय नमः		धनुर्धराय नमः
महाभुजाय नमः		सर्वयज्ञाधिपाय नमः
सर्वदेवस्तुताय नमः	६०	यज्ज्वने नमः
सौम्याय नमः		जरामरणवर्जिताय नमः
ब्रह्मण्याय नमः		शिवलिङ्गप्रतिष्ठात्रे नमः
मुनिसंस्तुताय नमः		सर्वापगुणवर्जिताय नमः
महायोगाय नमः		परमात्मने नमः
महोदाराय नमः		परस्मै ब्रह्मणे नमः
सुग्रीवेष्मितराज्यदाय नमः		सच्चिदानन्दविग्रहाय नमः
सर्वपुण्याधिकफलाय नमः		परस्मै ज्योतिषे नमः
स्मृतसर्वाधिनाशनाय नमः		परस्मै धाम्रे नमः
अनादये नमः	७०	पराकाशाय नमः
आदिपुरुषाय नमः		परात्पराय नमः
महापूरुषाय नमः		परेशाय नमः
पुण्योदयाय नमः		पारगाय नमः
दयासाराय नमः		पाराय नमः
पुराणपुरुषोत्तमाय नमः		सर्वदेवात्मकाय नमः
स्मितवक्राय नमः		पराय नमः

॥इति श्री-पद्मपुराणे उत्तरखण्डे श्री-रामाष्टोत्तरशतनामावलिः सम्पूर्णा॥

॥रामाष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

रामाय नमः

रावण-संहार-कृत-मानुष-विग्रहाय नमः

कौसल्या-सुकृत-ब्रात-फलाय नमः

दशरथात्मजाय नमः

लक्ष्मणार्चित-पादाङ्गाय नमः

सर्व-लोक-प्रियङ्कराय नमः

साकेत-वासि-नेत्राङ्ग-सम्प्रीणन-दिवाकराय नमः

विश्वामित्र-प्रियाय नमः

शान्ताय नमः

ताटका-ध्वान्त-भास्कराय नमः

१०

सुबाहु-राक्षस-रिपवे नमः

कौशिकाध्वर-पालकाय नमः

अहल्या-पाप-संहर्त्रे नमः

जनकेन्द्र-प्रियातिथये नमः

पुरारि-चाप-दलनाय नमः

वीर-लक्ष्मी-समाश्रयाय नमः

सीता-वरण-माल्याद्याय नमः

जामदग्न्य-मदापहाय नमः

वैदेही-कृत-शङ्खराय नमः

पितृ-प्रीति-विवर्धनाय नमः

२०

ताताज्ञोत्पृष्ठ-हस्त-स्थ-राज्याय नमः

सत्य-प्रतिश्रवाय नमः

तमसा-तीर-संवासिने नमः

गुहानुग्रह-तत्पराय नमः

सुमत्र-सेवित-पदाय नमः

भरद्वाज-प्रियातिथये नमः

चित्रकूट-प्रिय-स्थानाय नमः

पादुका-न्यस्त-भू-भराय नमः

अनसूया-अङ्गरागाङ्ग-सीता-साहित्य-

शोभिताय नमः

दण्डकारण्य-सञ्चारिणे नमः

३०

विराघ-स्वर्ग-दायकाय नमः

रक्षः-कालान्तकाय नमः

सर्व-मुनि-सङ्ख-मुदावहाय नमः

प्रतिज्ञात-आशर-वधाय नमः

शरभङ्ग-गति-प्रदाय नमः

अगस्त्यार्पित-बाणास-खङ्ग-तूर्णीर-मण्डिताय नमः

प्राप-पञ्चवटी-वासाय नमः

गृध्रराज-सहायवते नमः

कामि-शूर्पणखा-कर्ण-नास-च्छेद-नियामकाय नमः

खरादि-राक्षस-त्रातखण्डनावितसञ्जनाय नमः ४०

सीता-संक्षिष्ट-कायाभा-जित-विद्युद्-

युताम्बुदाय नमः

मारीच-हन्त्रे नमः

मायाद्याय नमः

जटायुर्-मोक्ष-दायकाय नमः

कबन्ध-बाहु-लवनाय नमः

शबरी-प्रार्थितातिथये नमः

हनुमद-वन्दित-पदाय नमः

सुग्रीव-सुहृदेऽव्ययाय नमः

दैत्य-कङ्गाल-विक्षेपिणे नमः

सप्त-साल-प्रभेदकाय नमः

एकेषु-हत-वालिने नमः

तारा-संस्तुत-सद्गुणाय नमः

कपीन्द्री-कृत-सुग्रीवाय नमः

सर्व-वानर-पूजिताय नमः

वायु-सूनु-समानीत-सीता-सन्देश-नन्दिताय नमः

जैत्र-यात्रोद्यताय नमः

जिष्णावे नमः

विष्णु-रूपाय नमः

५०

निराकृतये नमः		महोञ्चलाय नमः
कम्पिताभ्मोनिधये नमः	६०	मधुराय नमः
सम्पत्-प्रदाय नमः		मधुरोक्तये नमः
सेतु-निबन्धनाय नमः		मधुरा-नायकाग्रजाय नमः
लङ्घा-विभेदन-पटवे नमः		शम्बूक-दत्त-स्वर्लोकाय नमः
निशाचर-विनाशकाय नमः		शम्बराराति-सुन्दराय नमः
कुम्भकर्णाख्य-कुम्भीन्द्र-मृगराज-पराक्रमाय नमः		अश्वमेध-महायाजिने नमः
मेघनाद-वधोद्युक्त-लक्ष्मणास्त्र-बलप्रदाय नमः		वाल्मीकि-प्रीतिमते नमः
दशग्रीवान्धतामिस्त्र-प्रमापण-प्रभाकराय नमः		वशिने नमः
इन्द्रादि-देवता-स्तुत्याय नमः		स्वयं रामायण-श्रोत्रे नमः
चन्द्राभ-मुख-मण्डलाय नमः		पुत्र-प्राप्ति-प्रमोदिताय नमः
विभीषणार्पित-निशाचर-राज्याय नमः	७०	ब्रह्मादि-स्तुत-माहात्म्याय नमः
वृष-प्रियाय नमः		ब्रह्मर्षि-गण-पूजिताय नमः
वैश्वानर-स्तुत-गुणावनिपुत्री-समागताय नमः		वर्णश्रम-रताय नमः
पुष्पक-स्थान-सुभगाय नमः		वर्णश्रम-धर्म-नियामकाय नमः
पुण्यवत्-प्राप्य-दर्शनाय नमः		रक्षा-पराय नमः
राज्याभिषिक्ताय नमः		राज-वंश-प्रतिष्ठापन-तत्पराय नमः
राजेन्द्राय नमः		गन्धर्व-हिंसा-संहारिणे नमः
राजीव-सदृशेक्षणाय नमः		धृतिमते नमः
लोक-तापापहर्त्रे नमः		दीन-वत्सलाय नमः
धर्म-संस्थापनोद्यताय नमः		ज्ञानोपदेष्टे नमः
शरण्याय नमः	८०	वेदान्त-वेद्याय नमः
कीर्तिमते नमः		भक्त-प्रियङ्कराय नमः
नित्याय वदान्याय नमः		वैकुण्ठ-वासिने नमः
करुणार्णवाय नमः		चराचर-विमुक्ति-दाय नमः
संसार-सिन्धु-सम्मग्न-तारकाख्या-		१०८

॥इति ब्रह्मयामले रामरहस्ये प्रोक्ता श्री-राम-अष्टोत्तरशत-नामावलि: सम्पूर्ण॥

॥ सीताष्टोत्तरशतनामावलि: ॥

सीतायै नमः		सौन्दर्य-सार-सर्वस्व-भूतायै नमः
सीर-ध्वज-सुतायै नमः		सौभाग्य-दायिन्यै नमः
सीमातीत-गुणोञ्चलायै नमः		देव्यै नमः

देवार्चित-पदायै नमः		हंस-गतये नमः
दिव्यायै नमः		हर्ष-युक्तायै नमः
दशरथ-सुषायै नमः		हताशरायै नमः
रामायै नमः	१०	सार-रूपायै नमः
राम-प्रियायै नमः		सार-वचसे नमः
रम्यायै नमः		साध्व्ये नमः
राकेन्दु-वदनोञ्जलायै नमः		सरमा-प्रियायै नमः
वीर्य-शुल्कायै नमः		त्रिलोक-वन्द्यायै नमः
वीर-पत्व्ये नमः		त्रिजटा-सेव्यायै नमः
वियन्मध्यायै नमः		त्रिपथ-गार्चिन्ये नमः
वर-प्रदायै नमः		त्राण-प्रदायै नमः
पति-व्रतायै नमः		त्रात-काकायै नमः
पङ्कि-कण्ठ-नाशिन्ये नमः		तृणी-कृत-दशाननायै नमः
पावन-स्मृतये नमः	२०	अनसूया-अङ्गरागाङ्कायै नमः
वन्दारु-वत्सलायै नमः		अनसूयायै नमः
वीर-मात्रे नमः		सूरि-वन्दितायै नमः
वृत-रघूतमायै नमः		अशोक-वनिका-स्थानायै नमः
सम्पत्-कर्ये नमः		अशोकायै नमः
सदा-तुष्टायै नमः		शोक-विनाशिन्ये नमः
साक्षिण्ये नमः		सूर्य-वंश-सुषायै नमः
साधु-सम्मतायै नमः		सूर्य-मण्डलान्तस्थ-वल्लभायै नमः
नित्यायै नमः		श्रुत-मात्राघ-हरणायै नमः
नियत-संस्थानायै नमः	३०	श्रुति-सन्निहितेक्षणायै नमः
नित्यानन्दायै नमः		पुष्प-प्रियायै नमः
नुति-प्रियायै नमः		पुष्पक-स्थायै नमः
पृथ्व्ये नमः		पुण्य-लभ्यायै नमः
पृथ्वी-सुतायै नमः		पुरातन्ये नमः
पुत्र-दायिन्ये नमः		पुरुषार्थ-प्रदायै नमः
प्रकृत्ये परस्ये नमः		पूज्यायै नमः
हनूमत्-स्वामिन्ये नमः		पूत-नाम्ने नमः
हृदय-स्थायै नमः		परन्तपायै नमः
हताशुभायै नमः		पद्म-प्रियायै नमः
हंस-युक्तायै नमः	४०	पद्म-हस्तायै नमः
		पद्मायै नमः

पद्म-मुख्ये नमः		वाल्मीकि-गीत-विभवायै नमः
शुभायै नमः		वचोतीतायै नमः
जन-शोक-हरायै नमः		वराङ्गनायै नमः
जन्म-मृत्यु-शोक-विनाशिन्यै नमः		भक्ति-गम्यायै नमः
जगद्-रूपायै नमः	८०	भव्य-गुणायै नमः
जगद्-वन्द्यायै नमः		भात्र्यै नमः
जय-दायै नमः		भरत-वन्दितायै नमः
जनकात्मजायै नमः		सुवर्णाङ्ग्न्यै नमः
नाथनीय-कटाक्षायै नमः		सुखकर्यै नमः
नाथायै नमः		सुग्रीवाङ्गद-सेवितायै नमः
नाथैक-तत्परायै नमः		वैदेह्यै नमः
नक्षत्र-नाथ-वदनायै नमः		विनाधौघ-नाशिन्यै नमः
नष्ट-दोषायै नमः		विधि-वन्दितायै नमः
नयावहायै नमः		लोक-मात्रे नमः
वह्नि-पाप-हरायै नमः	९०	लोचनान्त-स्थित-कारुण्य-सागरायै नमः
वह्नि-शैत्य-कृते नमः		कृताकृत-जगद्धेतवे नमः
वृद्धि-दायिन्यै नमः		कृत-राज्याभिषेककायै नमः
		१०८

इदम् अष्टोत्तर-शतं सीता-नामां तु या वधूः।
भक्ति-युक्ता पठेत् सा तु पुत्र-पौत्रादि-नन्दिता॥

धन-धान्य-समृद्धा च दीर्घ-सौभाग्य-दर्शिनी।
पुंसाम् अपि स्तोत्रम् इदं पठनात् सर्व-सिद्धि-दम्॥

॥इति ब्रह्मयामले रामरहस्ये प्रोक्ता श्री-सीता-अष्टोत्तरशत-नामावलिः सम्पूर्णा॥

॥ सीताष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

श्रीसीतायै नमः		राक्षसान्तप्रकारिण्यै नमः
जानकै नमः		रत्नगुप्तायै नमः
देव्यै नमः		मातुलुङ्ग्यै नमः
वैदेह्यै नमः		मैथिल्यै नमः
राघवप्रियायै नमः		भक्ततोषदायै नमः
रमायै नमः		पद्माक्षजायै नमः
अवनिसुतायै नमः		कञ्जनेत्रायै नमः
रामायै नमः		स्मितास्यायै नमः

नूपुरस्वनायै नमः		धनुर्विद्याविशारदायै नमः
वैकुण्ठनिलयायै नमः		सौम्यरूपायै नमः
मायै नमः		दशरथस्नुषायै नमः
श्रियै नमः	२०	चामरवीजितायै नमः
मुक्तिदायै नमः		सुमेधादुहित्रे नमः
कामपूरण्यै नमः		दिव्यरूपायै नमः
नृपात्मजायै नमः		त्रैलोक्यपालिन्यै नमः
हेमवर्णायै नमः		अन्नपूर्णायै नमः
मृदुलाङ्गौ नमः		महालक्ष्म्यै नमः
सुभाषिण्यै नमः		घियै नमः
कुशाम्बिकायै नमः		लज्जायै नमः
दिव्यदायै नमः		सरस्वत्यै नमः
लवमात्रे नमः	३०	शान्त्यै नमः
मनोहरायै नमः		पुष्ट्यै नमः
हनुमद्वन्द्वितपदायै नमः		क्षमायै नमः
मुग्धायै नमः		गौर्यै नमः
केयूरधारिण्यै नमः		प्रभायै नमः
अशोकवनमध्यस्थायै नमः		अयोध्यानिवासिन्यै नमः
रावणादिकमोहिन्यै नमः		वसन्तशीतलायै नमः
विमानसंस्थितायै नमः		गौर्यै नमः
सुभ्रुवे नमः		स्नानसन्तुष्टमानसायै नमः
सुकेशयै नमः		रमानामभ्रसंस्थायै नमः
रशनान्वितायै नमः		हेमकुम्भपयोधरायै नमः
रजोरूपायै नमः	४०	सुरार्चितायै नमः
सत्त्वरूपायै नमः		धृत्यै नमः
तामस्यै नमः		कान्त्यै नमः
वह्निवासिन्यै नमः		स्मृत्यै नमः
हेममृगासक्तचित्तायै नमः		मेधायै नमः
वाल्मीक्याश्रमवासिन्यै नमः		विभावर्यै नमः
पतिव्रतायै नमः		लघूदरायै नमः
महामायायै नमः		वरारोहायै नमः
पीतकौशेयवासिन्यै नमः		हेमकङ्कणमण्डितायै नमः
मृगनेत्रायै नमः		द्विजपत्यर्पितनिजभूषायै नमः
बिम्बोष्ट्यै नमः	५०	राघवतोषिण्यै नमः

श्रीरामसेवानिरतायै नमः
 रक्षाटङ्कधारिण्यै नमः
 रामवामाङ्गसंस्थायै नमः
 रामचन्द्रैकरञ्जन्यै नमः
 सरयूजलसङ्गीडाकारिण्यै नमः
 राममोहिन्यै नमः १०
 सुवर्णतुलितायै नमः
 पुण्यायै नमः
 पुण्यकीर्त्यै नमः
 कलावत्यै नमः
 कलकण्ठायै नमः
 कम्बुकण्ठायै नमः
 रम्भोरुवे नमः
 गजगामिन्यै नमः

रामार्पितमनायै नमः
 रामवन्दितायै नमः १००
 रामवल्लभायै नमः
 श्रीरामपदचिह्नाङ्कायै नमः
 रामरामेतिभाषिण्यै नमः
 रामपर्यङ्कशयनायै नमः
 रामाङ्गिक्षालिन्यै नमः
 वरायै नमः
 कामघेन्वन्नसन्तुष्टायै नमः
 मातुलुङ्करे धृतायै नमः
 दिव्यचन्दनसंस्थायै नमः
 श्रियै नमः ११०
 मूलकासुरमर्दिन्यै नमः

॥इति श्री-आनन्दरामायणे श्री-सीताष्टोत्तरशतनामावलिः सम्पूर्णा॥

॥हनुमदष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

आङ्गनेयाय नमः
 महावीराय नमः
 हनूमते नमः
 मारुतात्मजाय नमः
 तत्त्वज्ञानप्रदाय नमः
 सीतादेवीमुद्राप्रदायकाय नमः
 अशोकवनिकाच्छेत्रे नमः
 सर्वमायाविभञ्जनाय नमः
 सर्वबन्धविमोक्त्रे नमः
 रक्षोविधंसकारकाय नमः १०
 परविद्यापरीहर्त्रे नमः
 परशौर्यविनाशनाय नमः
 परमन्त्रनिराकर्त्रे नमः
 परयन्त्रप्रभेदकाय नमः
 सर्वग्रहविनाशिने नमः

भीमसेनसहायकृते नमः
 सर्वदुःखहराय नमः
 सर्वलोकचारिणे नमः
 मनोजवाय नमः
 पारिजातद्रुमूलस्थाय नमः २०
 सर्वमन्त्रस्वरूपवते नमः
 सर्वतत्रस्वरूपिणे नमः
 सर्वयत्रात्मकाय नमः
 कपीश्वराय नमः
 महाकायाय नमः
 सर्वरोगहराय नमः
 प्रभवे नमः
 बलसिद्धिकराय नमः
 सर्वविद्यासम्पत्रदायकाय नमः
 कपिसेनानायकाय नमः ३०

भविष्यच्चतुराननाय नमः
 कुमारब्रह्मचारिणे नमः
 रक्षकुण्डलदीप्तिमते नमः
 चश्वलद्वालसन्नद्धलम्बमानशिखोञ्जलाय नमः
 गन्धर्वविद्यातत्त्वज्ञाय नमः
 महाबलपराक्रमाय नमः
 कारागृहविमोक्षे नमः
 शृङ्खलाबन्धमोचकाय नमः
 सागरोत्तारकाय नमः
 प्राज्ञाय नमः ४०
 रामदूताय नमः
 प्रतापवते नमः
 वानराय नमः
 केसरीसुताय नमः
 सीताशोकनिवारणाय नमः
 अङ्गनागर्भसम्भूताय नमः
 बालार्कसद्वशाननाय नमः
 विभीषणप्रियकराय नमः
 दशग्रीवकुलान्तकाय नमः
 लक्ष्मणप्राणदात्रे नमः ५०
 वज्रकायाय नमः
 महाद्युतये नमः
 चिरञ्जीविने नमः
 रामभक्ताय नमः
 दैत्यकार्यविद्यातकाय नमः
 अक्षहन्त्रे नमः
 काश्चनभाय नमः
 पश्चवक्राय नमः
 महातपसे नमः
 लङ्घिणीभञ्जनाय नमः ६०
 श्रीमते नमः
 सिंहिकाप्राणभञ्जनाय नमः
 गन्धमादनशैलस्थाय नमः
 लङ्घपुरविदाहकाय नमः

सुग्रीवसचिवाय नमः
 धीराय नमः
 शूराय नमः
 दैत्यकुलान्तकाय नमः
 सुरार्चिताय नमः
 महातेजसे नमः
 रामचूडामणिप्रदाय नमः
 कामरूपिणे नमः
 पिङ्गलाक्षाय नमः
 वर्धिमैनाकपूजिताय नमः
 कबलीकृतमार्तण्डमण्डलाय नमः
 विजितेन्द्रियाय नमः
 रामसुग्रीवसन्धात्रे नमः
 महिरावणमर्दनाय नमः
 स्फटिकाभाय नमः
 वागधीशाय नमः ८०
 नवव्याकृतिपण्डिताय नमः
 चतुर्बाहवे नमः
 दीनबन्धवे नमः
 महात्मने नमः
 भक्तवत्सलाय नमः
 सञ्जीवननगाहत्रे नमः
 शुचये नमः
 वाग्मिने नमः
 दृढब्रताय नमः
 कालनेमिप्रमथनाय नमः ९०
 हरिमर्कटमर्कटाय नमः
 दान्ताय नमः
 शान्ताय नमः
 प्रसन्नात्मने नमः
 शतकण्ठमदापहृते नमः
 योगिने नमः
 रामकथालोलाय नमः
 सीतान्वेषणपण्डिताय नमः

वज्रदंष्ट्राय नमः
वज्रनखाय नमः १००
रुद्रवीर्यसमुद्भवाय नमः
इन्द्रजित्प्रहितामोघब्रह्मास्त्रविनिवारकाय नमः
पार्थध्वजाग्रसंवासिने नमः

शरपञ्चरहेलकाय नमः
दशबाहवे नमः
लोकपूज्याय नमः
जाम्बवत्प्रीतिवर्धनाय नमः
सीतासमेतश्रीरामपादसेवाधुरन्धराय नमः

॥इति श्री-हनुमदष्टोत्तरशतनामावलिः सम्पूर्णा॥

॥हनुमदष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

हनुमते नमः
अङ्गना-सूनवे नमः
धीमते नमः
केसरि-नन्दनाय नमः
वातात्मजाय नमः
वर-गुणाय नमः
वानरेन्द्राय नमः
विरोचनाय नमः
सुग्रीव-सचिवाय नमः
श्रीमते नमः १०
सूर्य-शिष्याय नमः
सुख-प्रदाय नमः
ब्रह्म-दत्त-वराय नमः
ब्रह्म-भूताय नमः
ब्रह्मर्षि-सन्तुताय नमः
जितेन्द्रियाय नमः
जितारातये नमः
राम-दूताय नमः
रणोत्कटाय नमः २०
सञ्जीवनी-समाहर्त्रे नमः
सर्व-सैन्य-प्रहर्षकाय नमः
रावणाकम्प्य-सौमित्रि-नयन-स्फुट-भक्तिमते नमः
अशोक-वनिका-च्छेदिने नमः
सीता-वात्सल्य-भाजनाय नमः

विषीदद्-भूमि-तनयार्पित-रामाङ्गुलीयकाय नमः
चूडामणि-समानेत्रे नमः
राम-दुःखापहारकाय नमः
अक्ष-हत्रे नमः
विक्षितारये नमः
तृणीकृत-दशाननाय नमः ३०
कुल्या-कल्प-महाभोधये नमः
सिंहिका-प्राण-नाशनाय नमः
सुरसा-विजयोपाय-वेत्रे नमः
सुर-वरार्चिताय नमः
जाम्बवन्नुत-माहात्म्याय नमः
जीविताहत-लक्ष्मणाय नमः
जम्बुमालि-रिपवे नमः
जम्भ-वैरि-साध्वस-नाशनाय नमः
अस्त्रावध्याय नमः
राक्षसारये नमः ४०
सेनापति-विनाशनाय नमः
लङ्घापुर-प्रदग्धे नमः
वालानल-सुशीतलाय नमः
वानर-प्राण-सन्दात्रे नमः
वालि-सूनु-प्रियङ्कराय नमः
महारूप-धराय नमः
मान्याय नमः
भीमाय नमः

भीम-पराक्रमाय नमः		भिक्षु-रूप-प्रतिच्छन्नाय नमः	
भीम-दर्प-हराय नमः	५०	अभीति-दाय नमः	८०
भक्त-वत्सलाय नमः		भीति-वर्जिताय नमः	
भर्त्सिताशराय नमः		भूमी-धर-हराय नमः	
रघु-वंश-प्रिय-कराय नमः		भूति-दायकाय नमः	
रण-धीराय नमः		भूत-सन्नुताय नमः	
रयाकराय नमः		भुक्ति-मुक्ति-प्रदाय नमः	
भरतार्पित-सन्देशाय नमः		भूमे नमः	
भगवच्छिष्ट-विग्रहाय नमः		भुज-निर्जित-राक्षसाय नमः	
अर्जुन-ध्वज-वासिने नमः		वाल्मीकि-स्तुत-माहात्म्याय नमः	
तर्जिताशर-नायकाय नमः		विभीषण-सुहृदे नमः	
महते नमः	६०	विभवे नमः	९०
महा-मधुर-वाचे नमः		अनुकम्पा-निधये नमः	
महात्मने नमः		पम्पा-तीर-चारिणे नमः	
मातरिश्व-जाय नमः		प्रतापवते नमः	
मरुनुताय नमः		ब्रह्मास्त्र-हत-रामादि-जीवनाय नमः	
महोदार-गुणाय नमः		ब्रह्म-वत्सलाय नमः	
मधु-वन-प्रियाय नमः		जय-वार्ताहराय नमः	
महा-धैर्याय नमः		जेत्रे नमः	
महा-वीर्याय नमः		जानकी-शोक-नाशनाय नमः	
मिहिराधिक-कान्तिमते नमः		जानकी-राम-साहित्य-कारिणे नमः	
अन्नदाय नमः	७०	जन-सुख-प्रदाय नमः	१००
वसुदाय नमः		बहु-योजन-गत्रे नमः	
वाग्मिने नमः		बल-वीर्य-गुणाधिकाय नमः	
ज्ञान-दाय नमः		रावणालय-मर्दिने नमः	
वत्सलाय नमः		राम-पादाङ्ग-वाहकाय नमः	
वशिने नमः		राम-नाम-लसद्-वक्राय नमः	
वशीकृताखिल-जगते नमः		रामायण-कथादत्ताय नमः	
वरदाय नमः		राम-स्वरूप-विलसन्मानसाय नमः	
वानराकृतये नमः		राम-वल्लभाय नमः	१०८

इत्थम् अष्टोत्तर-शतं नामां वातात्मजस्य यः।
अनुसन्ध्यं पठेत् तस्य मारुतिः सम्प्रसीदति।
प्रसन्ने मारुतौ रामो भुक्ति-मुक्ती प्रयच्छति॥

॥इति ब्रह्मयामले रामरहस्ये प्रोक्ता श्री-हनुमद्-अष्टोत्तरशत-नामावलिः सम्पूर्णा॥

॥उत्तराङ्ग-पूजा ॥

वनस्पति-रसोद्भूतो गन्धाद्यो धूप उत्तमः।
रामचन्द्र महीपाल धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, धूपम् आग्रापयामि।
ज्योतिषां पतये तुभ्यं नमो रामाय वेघसे।
गृहाण मङ्गलं दीपं त्रैलोक्य-तिमिरापहम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, अलङ्कारदीपं
सन्दर्शयामि।

ॐ भूर्भुवः सुवः। + ब्रह्मणे स्वाहा॥

इदं दिव्यान्नम् अमृतं रसैः षड्भिः समन्वितम्।
रामचन्द्रेश नैवेद्यं सीतेश प्रतिगृह्यताम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, नैवेद्यं निवेदयामि। मध्ये
मध्ये पानीयं समर्पयामि। निवेदनोत्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

नागवल्ली-दलैर्युक्तं पूर्णी-फल-समन्वितम्।
ताम्बूलं गृह्यतां राम कर्पूरादि-समन्वितम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, कर्पूरताम्बूलं
समर्पयामि।

मङ्गलार्थं महीपाल नीराजनमिदं हरे।
सङ्खाण जगन्नाथ रामचन्द्र नमोऽस्तु ते॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः,
समस्त-अपराध-क्षमापणार्थं समस्त-दुरित-उपशान्त्यर्थं समस्त-सन्मङ्गल-अवास्थर्थं कर्पूर-नीराजनं
दर्शयामि। रक्षां धारयामि।

कल्पवृक्ष-समुद्भूतैः पुरुहूतादिभिः सुमैः।
पुष्पाञ्जलिं ददाम्यद्य पूजिताय आशर-द्विषे॥

योऽपां पुष्पं वेदं। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति।
चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति।
य एवं वेदं। योऽपामायतन् वेदं। आयतनवान् भवति।

ओं तद्वृक्षा। ओं तद्वायुः। ओं तदात्मा।
ओं तथसुत्यम्। ओं तथर्वम्। ओं तत्पुरोर्नमः॥

अन्तश्शरति भूतेषु गुहायां विश्वमूर्तिषु।
 त्वं यज्ञस्त्वं वषद्वारस्त्वमिन्द्रस्त्व॑ ९
 रुद्रस्त्वं विष्णुस्त्वं ब्रह्म त्वं प्रजापतिः।
 त्वं तंदापु आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूभुवः सुवरोम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, वेदोक्तमन्त्रपुष्पाङ्गलिं
 समर्पयामि।

मन्दाकिनी-समुद्घूत-काञ्चनाङ्ग-सज्जा विभो।
 सम्मानिताय शक्रेण स्वर्ण-पुष्पं ददामि ते॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, स्वर्ण-पुष्पम्
 समर्पयामि।

चराचरं व्याप्रुवन्तम् अपि त्वां रघु-नन्दन।
 प्रदक्षिणं करोम्यद्य मदग्रे मूर्ति-संयुतम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, प्रदक्षिणं करोमि।

ध्येयं सदा परिभव-घ्रम् अभीष्ट-दोहं
 तीर्थास्पदं शिव-विरिञ्चि-नुतं शरण्यम्।
 भृत्यार्ति-हं प्रणत-पाल-भवाव्यि-पोतं
 वन्दे महापुरुष ते चरणारविन्दम्॥

त्यक्ता सुदुस्त्यज-सुरेष्पित-राज्य-लक्ष्मीं
 धर्मिष्ठ आर्य-वचसा यदगाद् अरण्यम्।
 माया-मृगं दयितयेष्पितम् अन्वधावत्
 वन्दे महापुरुष ते चरणारविन्दम्॥

साङ्गोपाङ्गाय साराय जगतां सनकादिभिः।
 वन्दिताय वरेण्याय राघवाय नमो नमः ॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, नमस्कारान् समर्पयामि।

॥ प्रार्थना ॥

त्वमक्षरोऽसि भगवन् व्यक्ताव्यक्त-स्वरूप-धृत्।
 यथा त्वं रावणं हत्वा यज्ञ-विघ्न-करं खलम्।
 लोकान् रक्षितवान् राम तथा मन्मानसाश्रयम्॥ १॥

रजस्तमश्च निर्हत्य त्वत्पूजालस्य-कारकम्।
 सत्त्वम् उद्रेचय विभो त्वत्पूजादर-सिद्धये॥ २॥

विभूतिं वर्षय गृहे पुत्रपौत्राभिवृद्धिकृत्।
 कल्याणं कुरु मे नित्यं कैवल्यं दिश चान्ततः॥ ३॥

विधितोऽविधितो वाऽपि या पूजा क्रियते मया।
 तां त्वं सन्तुष्टहृदयो यथावद् विहितामिव॥४॥

स्वीकृत्य परमेशान मात्रा मे सह सीतया।
 लक्ष्मणादिभिरप्यत्र प्रसादं कुरु मे सदा॥५॥

प्रार्थनाः समर्पयामि॥

॥हनुमत्कृतं श्री-सीता-राम-स्तोत्रम्॥

अयोध्या-पुर-नेतारं मिथिला-पुर-नायिकाम्।
 इक्ष्वाकूणाम् अलङ्कारं वैदेहानाम् अलङ्किण्याम्॥१॥

रघूणां कुल-दीपं च निमीनां कुल-दीपिकाम्।
 सूर्य-वंश-समुद्घूतं सोम-वंश-समुद्घवाम्॥२॥

पुत्रं दशरथस्यापि पुत्रीं जनक-भूपतेः।
 वसिष्ठ-अनुमताचारं शतानन्द-मतानुगाम्॥३॥

कौसल्या-गर्भ-सम्भूतं वेदि-गर्भोदितां स्वयम्।
 पुण्डरीक-विशालाक्षं स्फुरद्-इन्दीवरेक्षणाम्॥४॥

चन्द्र-कान्त-आननाम्बोजं चन्द्रबिम्ब-उपमाननाम्।
 मत्त-मातङ्ग-गमनं मत्त-सारस-गामिनीम्॥५॥

चन्दनार्द्ध-भुजा-मध्यं कुङ्कुमाक्त-कुच-स्थलीम्।
 चापालङ्कृत-हस्ताङ्गं पद्मालङ्कृत-पाणिकाम्॥६॥

शरणागतगोसारं प्रणिपातप्रसादिकाम्।
 ताली-दल-श्यामलाङ्गं तप्त-चामीकर-प्रभाम्॥७॥

दिव्य-सिंहासनारूढं दिव्य-स्रग्-वस्त्र-भूषणाम्।
 अनुक्षणं कटाक्षाभ्याम् अन्योन्य-ईक्षण-काङ्क्षणौ॥८॥

अन्योन्य-सदृशाकारौ त्रैलोक्य-गृह-दम्पती।
 इमौ युवां प्रणम्याहं भजाम्यद्य कृतार्थताम्॥९॥

अनया स्तोति यः स्तुत्या रामं सीतां च भक्तिः।
 तस्य तौ तनुतां प्रीतौ सम्पदः सकला अपि॥१०॥

इतीदं रामचन्द्रस्य जानक्याश्च विशेषतः।
 कृतं हनुमता पुण्यं स्तोत्रं सद्यो विमुक्ति-दम्।
 यः पठेत्प्रातरुत्थाय सर्वान् कामानवाप्नुयात्॥११॥

॥इति श्री-हनुमत्कृतं श्री-सीतारामस्तोत्रं सम्पूर्णम्॥

एकातपत्रच्छायायां शासिताशेषभूमिका।
मम छत्रमिदं रत्नजालकं राम गृह्यताम्॥

छत्रम् समर्पयामि।

रक्षोराजानुजाभ्यां ते कृतं चामरसेवया।
वीजयेऽहं कराभ्यां ते चामरद्वयमादरात्॥

चामरम् वीजयामि।

रामायणं साधु गीतं सुताभ्यां श्रुतवानसि।
मयाऽपि गीयमानं ते स्तोत्रं चित्ताय रोचताम्॥

गीतम् गायामि।

वीणावेणुमृदङ्गदिवाद्यैस्त्वां प्रीणयाम्यहम्।
मददम्भाहङ्कृतीनां नाशको भव राघव॥

वाद्यम् घोषयामि।

आरुह्य सीतया सार्धं दत्तामान्दोलिकां मया।
विभाहि भूषितो राम मत्कृते पूजनोत्सवे॥

आन्दोलिकां समर्पयामि।

मया कल्पितपल्याणं महान्तं मम घोटकम्।
मदंसे चरणं न्यस्य मुदाऽरोह रघूत्तम॥

अश्वान् आरोहयामि।

गजेन महताऽयान्तमाकाङ्क्षन्ति स्म नागराः।
द्रष्टुं त्वां मगजे भाहि दृष्ट्वा नन्देयमप्यहम्॥

गजान् आरोहयामि।

समस्तराजोपचारदेवोपचारपूजाः समर्पयामि।

मनसा वचसा कायेनागसां शतमन्वहम्।
धियाऽधिया च रचये क्षमस्व सहजक्षम॥

आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनम्।
पूजाविधिं न जानामि क्षमस्व पुरुषोत्तम॥

॥ अर्घ्य-प्रदानम् ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविद्मोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्या ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

ममोपात्त + प्रीत्यर्थम् अद्य पूर्वोक्त + शुभतिथौ श्रीरामचन्द्रपूजान्ते अर्ध्यप्रदानं करिष्ये (इति
सङ्कल्प्य)।

राम रात्रिश्वराराते क्षीरमध्वाज्यकल्पितम्।
पूजान्तेऽर्ध्यं मया दत्तं स्वीकृत्य वरदो भव॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमः, इदमर्घ्यं इदमर्घ्यं
इदमर्घ्यम्॥

अनेनार्थप्रदानेन श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रः प्रीयताम्।

हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः।
अनन्तपूण्यफलदम् अतः शान्तिं प्रयच्छ मे॥

श्री-रामनवमी-पुण्यकाले अस्मिन् मया क्रियमाण-श्रीरामपूजायां यद्देयमुपायनदानं तत्प्रतिनिधित्वेन हिरण्यं श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-प्रीतिं कामयमानः मनसोद्दिष्टाय ब्राह्मणाय सम्प्रददे नमः न मम।

अनया पूजया श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रः प्रीयताम्।

॥ विसर्जनम् ॥

यस्य स्मृत्या च नामोक्तया तपः-पूजा-क्रियादिषु।
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतम्॥

इदं ब्रतं मया देव कृतं प्रीत्यै तव प्रभो।
न्युनं सम्पूर्णतां यातु त्वत्रसादाङ्गनार्दन॥

अस्मात् बिम्बात् श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रं यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि।
(अक्षतानर्पित्वा देवमुत्सर्जयेत्।)

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा
 बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।
 करोमि यद्यत् सकलं परस्मै
 नारायणायेति   समर्पयामि॥

अनया पूजया श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत-समेत-श्री-रामचन्द्रः प्रीयताम्।
ॐ तत्सद्गुह्यार्पणमस्तु।

॥ कथा ॥

अगस्त्य उवाच

रहस्यं कथयिष्यामि सुतीक्ष्ण मुनिसत्तम।
चैत्रे नवम्यां प्राक्पक्षे दिवापुण्ये पुनर्वर्सौ॥१॥

उदये गुरुगौरांशे स्वोच्चस्थे ग्रहपञ्चके।
मेष पूषणि सम्प्राप्ते लग्ने कर्कटकाह्वये॥२॥

आविरासीत्स कलया कौसल्यायां परः पुमान्।
तस्मिन्दिने तु कर्तव्यमुपवासव्रतं सदा॥३॥

तत्र जागरणं कुर्यादघुनाथपुरो भुवि।
प्रतिमायां यथाशक्ति पूजा कार्या यथाविधि॥४॥

प्रातर्दशम्यां स्नात्वैव कृत्वा सन्ध्यादिकाः क्रियाः।
सम्पूज्य विधिवद् रामं भक्त्या वित्तानुसारतः॥५॥

ब्राह्मणान् भोजयेत् सम्यक् दक्षिणाभिश्च तोषयेत्।
गोभूतिलहिरण्याद्यैर्वस्त्रालङ्करणैस्तथा ॥६॥

रामभक्तान्प्रयत्नेन प्रीणयेत्परया मुदा।
एवं यः कुरुते भक्त्या श्रीरामनवमीव्रतम्॥७॥

अनेकजन्मसिद्धानि पापानि सुबहूनि च।
भस्मीकृत्य ब्रजत्येव तद्विष्णोः परम पदम्॥८॥

सर्वेषामप्ययं धर्मो भुक्तिमुक्तयेकसाधनः।
अशुचिर्वाऽपि पापिष्ठः कृत्वेदं ब्रतमुत्तमम्।
पूज्यः स्यात्सर्वभूतानां यथा रामस्तथैव सः॥९॥

यस्तु रामनवम्यां वै भुङ्गे स तु नराधमः।
कुर्मीपाकेषु घोरेषु गच्छत्येव न संशयः॥१०॥

अकृत्वा रामनवमीव्रतं सर्वव्रतोत्तमम्।
ब्रतान्यन्यानि कुरुते न तेषां फलभाग्भवेत्॥११॥

रहस्यकृतपापानि प्रख्यातानि बहून्यपि।
महान्ति च प्रणश्यन्ति श्रीरामनवमीव्रतात्॥१२॥

एकामपि नरो भक्त्या श्रीरामनवर्मो मुनो।
उपोष्य कृतकृत्यः स्यात्सर्वपापैः प्रमुच्यते॥१३॥

नरो रामनवम्यां तु श्रीरामप्रतिमाप्रदः।
विधानेन मुनिश्रेष्ठ स मुक्तो नात्र संशयः॥१४॥

सुतीक्ष्ण उवाच

श्रीरामप्रतिमादानविधानं वा कथं मुने।
कथय त्वं हि रामेऽपि भक्तस्य मम विस्तरात्॥१५॥

अगस्त्य उवाच

कथायिष्यामि तद्विद्वन् प्रतिमादानमुत्तमम्॥१६॥

विधानं चापि यलेन यतस्त्वं वैष्णवोत्तमः।
अष्टम्यां चैत्रमासे तु शुक्लपक्षे जितेन्द्रियः॥१७॥

दन्तधावनपूर्वं तु प्रातः स्नायाद्यथाविधि।
नद्यां तडागे कूपे वा हृदे प्रस्रवणेऽपि वा॥१८॥

ततः सन्ध्यादिका कार्याः संस्मरन् राघवं हृदि।
गृहमासाद्य विप्रेन्द्र कुर्यादौपासनादिकम्॥१९॥

दान्तं कुटुम्बिनं विप्रं वेदशास्त्रपरं सदा।
श्रीरामपूजानिरतं सुशीलं दम्भवर्जितम्॥२०॥

विधिज्ञं राममत्राणां राममत्रैकसाधनम्।
आहूय भक्त्या सम्पूज्य वृणुयात्पार्थयन्निति॥२१॥

श्रीरामप्रतिमादानं करिष्येऽहं द्विजोत्तम।
तत्राचार्यो भव प्रीतः श्रीरामोऽसि त्वमेव च॥२२॥

इत्युक्ता पूज्य विप्रं तं स्नापयित्वा ततः परम्।
तैलेनाभ्यज्य पयसा चिन्तयन्नाघवं हृदि॥२३॥

श्वेताम्बरधरः श्वेतगन्धमाल्यानि धारयेत्।
अर्चितो भूषितश्वैव कृतमाध्याहिकक्रियः॥२४॥

आचार्य भोजयेद् भक्त्या सात्त्विकान्नैः सुविस्तरम्।
भुजीत स्वयमप्येवं हृदि राममनुस्मरन्॥२५॥

एकभक्तत्रती तत्र सहाचार्यो जितेन्द्रियः।
शृण्वत्रामकथां दिव्यामहःशेषं नयेन्मुने॥२६॥

सायं सन्ध्यादिकाः कुर्यात्क्रिया राममनुस्मरन्।
आचार्यसहितो रात्रावधःशारी जितेन्द्रियः॥२७॥

वसेत्स्वयं न चैकान्ते श्रीरामार्पितमानसः।
ततः प्रातः समुथाय स्नात्वा सन्ध्यां यथाविधि॥२८॥

प्रातः सर्वाणि कर्माणि शीघ्रमेव समापयेत्।
ततः स्वस्थमना भूत्वा विद्वद्विः सहितोऽनघ॥२९॥

स्वगृहे चोत्तरे देशे दानस्योऽवलमण्डपम्।
चतुर्द्वारं पताकाढ्यं सवितानं सतोरणम्॥३०॥

मनोहरं महोत्सेधं पुष्पाद्यैः समलङ्घृतम्।
शङ्खचक्रहनूमद्विः प्रागद्वारे समलङ्घृतम्॥३१॥

गरुत्मच्छार्ङ्गबाणैश्च दक्षिणे समलङ्घृतम्।
गदाखङ्गदैश्चैव पश्चिमे च विभूषितम्॥३२॥

पद्मस्वस्तिकनीलैश्च कौबेर्या समलङ्घृतम्।
मध्यहस्तचतुष्काढ्यवेदिकायुक्तमायतम्॥३३॥

प्रविश्य गीतनृत्यैश्च वाद्यश्चापि समन्वितम्।
पुण्याहं वाचयित्वा च विद्वद्विः प्रीतमानसः॥३४॥

ततः सङ्कल्पयेदेवं राममेव स्मरन्मुने।
अस्यां रामनवम्यां तु रामाराधनतत्परः॥३५॥

उपोष्याष्टसु यामेषु पूजयित्वा यथाविधि।
इमां स्वर्णमर्यां रामप्रतिमां तु प्रयत्नतः॥३६॥

श्रीरामप्रीतये दास्ये रामभक्ताय धीमते।
प्रीतो रामो हरत्वाशु पापानि सुबहूनि मे॥३७॥

अनेकजन्मसंसिद्धान्यभ्यस्तानि महान्ति च।
विलिखेत्सर्वतोभद्रं वेदिकोपरि सुन्दरम्॥३८॥

मध्ये तीर्थोदकैर्युक्तं पात्रं संस्थाप्य चार्चितम्।
सौवर्णे राजते ताम्रे पात्रे षट्कोणमालिखेत्॥३९॥

ततः स्वर्णमर्यां रामप्रतिमां पलमात्रतः।
निर्मितां द्विभुजां रम्यां वामाङ्गस्थितजानकीम्॥४०॥

बिभ्रतीं दक्षिणे हस्ते ज्ञानमुद्रां महामुने।
वामेनाधःकरेणारादेवीमालिङ्गं संस्थिताम्॥४१॥

सिंहासने राजते च पलद्वयविनिर्मिते।
पञ्चमृतस्नानपूर्वं सम्पूज्य विधिवत्ततः॥४२॥

मूलमत्रेण नियतो न्यासपूर्वमतन्द्रितः।
दिवैवं विधिवत् कृत्वा रात्रौ जागरणं ततः॥४३॥

दिव्यां रामकथां श्रुत्वा रामभक्तिसमन्वितः।
गीतनृत्यादिभिश्चैव रामस्तोत्रैरनेकघा॥४४॥

रामाष्टकैश्च संस्तुत्य गन्धपुष्पाक्षतादिभिः।
कर्पूरागुरुकस्तूरीकह्नाराद्यैरनेकधा   ॥४५॥

सम्पूज्य विधिवद् भक्त्या दिवारात्रं नयेहृष्यः।
ततः प्रातः समुत्थाय स्नानसन्ध्यादिकाः क्रियाः॥४६॥

समाप्य विधिवद्रामं पूजयेद्विधिवन्मुने।
ततो होमं प्रकुर्वीत मूलमत्रेण मन्त्रवित्॥४७॥

पूर्वोक्तपद्मकुण्डे वा स्थण्डिले वा समाहितः।
लौकिकाश्वौ विधानेन शतमष्टोत्तरं मुने॥४८॥

साज्येन पायसेनैव स्मरत्राममनन्यधीः।
ततो भक्त्या सुसन्तोष्य आचार्यं पूजयेन्मुने॥४९॥

कुण्डलाभ्यां सरलाभ्यामङ्गुलीयैरनेकधा।
गन्धपुष्पाक्षतैर्वर्स्त्रैर्विचित्रैस्तु मनोहरैः॥५०॥

ततो रामं स्मरन्दद्यादिमं मन्त्रमुदीरयेत्।
इमां स्वर्णमयीं रामप्रतिमां समलङ्घताम्॥५१॥

चित्रवस्त्रयुगच्छन्नरामोऽहं राघवाय ते।
श्रीरामप्रीतये दास्ये तुष्टो भवतु राघवः॥५२॥

इति दत्त्वा विधानेन दद्याद्वै दक्षिणां ध्रुवम्।
अन्नेभ्यश्च यथाशक्त्या गोहिरण्यादि भक्तिः॥५३॥

दद्याद्वासोयुगं धान्यं तथाऽलङ्घणानि च।
एवं यः कुरुते रामप्रतिमादानमुत्तमम्॥५४॥

ब्रह्महत्यादिपापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः।
तुलापुरुषदानादिफलमाप्नोति सुव्रत॥५५॥

अनेकजन्मसंसिद्धपापेभ्यो मुच्यते ध्रुवम्।
बहुनाऽत्र किमुक्तेन मुक्तिस्तस्य करे स्थिता॥५६॥

कुरुक्षेत्रे महापुण्ये सूर्यपर्वण्यशेषतः।
तुलापुरुषदानाद्यैः कृतैर्यलभते फलम्।
तत्फलं लभते मत्यो दानेनानेन सुव्रत॥५७॥

सुतीक्ष्ण उवाच

प्रायेण हि नराः सर्वे दरिद्राः कृपणा मुने।
कैः कर्तव्यं कथमिदं ब्रतं ब्रूहि महामुने॥५८॥

अगस्त्य उवाच

दरिद्रश्च महाभाग स्वस्य वित्तानुसारतः॥५९॥

पलर्धेन तदर्धेन तदर्धर्धेन वा पुनः।
वित्तशाठ्यमकृत्वैव कुर्यादिवं ब्रतं मुने॥६०॥

यदि घोरतरं दुष्टं पातकं नेहते क्षचित्।
अकिञ्चनोऽपि यत्नेन उपोष्य नवमीदिने॥६१॥

एकचित्तोऽपि विधिवत्सर्वपापैः प्रमुच्यते।
प्रातःस्नानं च विधिवत्कृत्वा सन्ध्यादिकाः क्रियाः॥६२॥

गोभूतिलहिरण्यादि दद्याद्वित्तानुसारतः।
श्रीरामचन्द्रभक्तेभ्यो विद्वद्यः श्रद्धयान्वितः॥६३॥

पारणं त्वथ कुर्वीत ब्राह्मणैश्च स्वबन्धुभिः।
एवं यः कुरुते भक्त्या सर्वपापैः प्रमुच्यते॥६४॥

प्राप्ते श्रीरामनवमीदिने मर्त्यो विमूढधीः।
उपोषणं न कुरुते कुम्भीपाकेषु पच्यते॥६५॥

यत्किञ्चिद्राममुद्दिश्य क्रियते न स्वशक्तितः।
रौरवे स तु मूढात्मा पच्यते नात्र संशयः॥६६॥

सुतीक्ष्ण उवाच

यामाष्टके तु पूजा वै तत्र चोक्ता महामुने।
मूलमन्त्रेण संयुक्ता तां कथां वद सुत्रतः॥६७॥

अगस्त्य उवाच

सर्वेषां राममन्त्राणां मन्त्रराज षडक्षरम्।
मुमूर्षोर्मणिकर्णान्ते अर्धोदकनिवासिनः॥६८॥

अहं दिशामि ते मन्त्रं तारकस्योपदेशतः।
श्रीराम राम रामेति एतत्तारकमुच्यते॥६९॥

अतस्त्वं जानकीनाथपरं ब्रह्माभिधीयसे।
तारकं ब्रह्म चेत्युक्तं तेन पूजा प्रशस्यते॥७०॥

पीठाङ्गदेवतानां तु आवृत्तीनां तथैव च।
आदावेव प्रकुर्वीत देवस्य प्रीतमानस॥७१॥

उपचारैःपोडशभिः पूजा कार्या यथाविधि।
आवाहनं स्थापनं च सम्मुखीकरणं तथा॥७२॥

एवं मुद्रां प्रार्थनां च पूजामुद्रां प्रयत्नतः।
शङ्खपूजां प्रकुर्वीत् पूर्वोक्तविधिना ततः॥७३॥

कलशं वामभागे च पूजाद्रव्याणि चादरात्।
पीठे सम्पूज्य यत्नेन आत्मानं मत्रमुच्चरेत्॥७४॥

पात्रासादनमध्येवं कुर्याद्यामेष्वतन्द्रितः।
पीताम्बराणि देवाय प्रार्पयन्नर्चयेत्सुधीः॥७५॥

स्वर्णयज्ञोपवीतानि दद्याद्देवाय भक्तिः।
नानारत्नविचित्राणि दद्यादाभरणानि च॥७६॥

हिमाम्बुद्धृष्टं रुचिरं घनसारमनोहरम्।
ऋमात्तु मूलमत्रेण उपचारान्प्रकल्पयेत्॥७७॥

कह्लारैः केतकैर्जात्यैः पुन्नागाद्यैः प्रपूजयेत्।
चम्पकैः शतपत्रैश्च सुगन्धैः सुमनोहरैः॥७८॥

पाद्यचन्दनधूपैश्च तत्तन्मत्रैः प्रपूजयेत्।
भक्ष्यभोज्यादिकं भक्त्या देवाय विधिनाऽप्ययेत्॥७९॥

येन सोपस्करं देवं दत्त्वा पापैः प्रमुच्यते।
जन्मकोटिकृतैर्घर्णैर्नानारूपैश्च दारुणः॥८०॥

विमुक्तः स्यात्क्षणादेव राम एव भवेन्मुने।
श्रद्धानस्य दातव्यं श्रीरामनवमीव्रतम्॥८१॥

सर्वलोकहितायेदं पवित्रं पापनाशनम्।
लोहेन निर्मितं वाऽपि शिलया दारुणाऽपि वा॥८२॥

एकेनैव प्रकारेण यस्मै कस्मै च वा मुने।
कृतं सर्वं प्रयत्नेन यत्किञ्चिदपि भक्तिः॥८३॥

जपेदेकान्तमासीनो यावत्स दशमीदिनम्।
अनेन स्यात्पुनः पूजा दशम्यां भोजयेद् द्विजान्॥८४॥

भक्त्या भोज्यैर्बहुविधेदद्याद् भक्त्या च दक्षिणाम्।
कृतकृत्यो भवेत्तेन सद्यो रामः प्रसीदति॥८५॥

तूष्णीं तिष्ठन्नरो वाऽपि पुनरावृत्तिवर्जितः।
द्वादशाब्दे कृतेनापि यत्पापं चापि मुच्यते॥८६॥

विलयं याति तत्सर्वं श्रीरामनवमीव्रतम्।
जपं च रामनन्त्राणां यो न जानाति तस्य वै॥८७॥

उपोष्य संस्मरेद्रामं न्यासपूर्वमतन्द्रितः।
गुरोर्लब्धमिमं मत्रं न्यसेन्यासपुरःसरम्॥८८॥

यामे यामे च विधिना कुर्यात्पूजां समाहितः।
मुमुक्षुश्च सदा कुर्याच्छ्रीरामनवमीत्रतम्।
मुच्यते सर्वपापेभ्यो याति ब्रह्म सनातनम्॥८॥

॥इति श्रीस्कान्दपुराणे अगस्त्यसंहितायामगस्तिसुतीक्ष्णसंवादे रामनवमीत्रविधिः सम्पूर्णः॥

॥अष्टादशः सर्गः — श्रीरामाद्यवतारः ॥

निर्वृते तु क्रतौ तस्मिन् ह्यमेधे महात्मनः।
प्रतिगृह्य सुरा भागान् प्रतिजग्मुर्यथागतम्॥१॥

समाप्तदीक्षानियमः पत्नीगणसमन्वितः।
प्रविवेश पुरीं राजा सभृत्यबलवाहनः॥२॥

यथार्हं पूजितास्तेन राजा वै पृथिवीश्वराः।
मुदिताः प्रयुर्देशान् प्रणम्य मुनिपुङ्गवम्॥३॥

श्रीमतां गच्छतां तेषां स्वगृहाणि पुरात् ततः।
बलानि राजां शुभ्राणि प्रहृष्टानि चकाशिरे॥४॥

गतेषु पृथिवीशेषु राजा दशरथः पुनः।
प्रविवेश पुरीं श्रीमान् पुरस्कृत्य द्विजोत्तमान्॥५॥

शान्तया प्रययौ सार्थमृष्यशृङ्गः सुपूजितः।
अन्वीयमानो राजाथ सानुयात्रेण धीमता॥६॥

एवं विसृज्य तान् सर्वान् राजा सम्पूर्णमानसः।
उवास सुखितस्तत्र पुत्रोत्पत्तिं विचिन्तयन्॥७॥

ततो यज्ञे समाप्ते तु ऋतूनां षट् समत्ययुः।
ततश्च द्वादशे मासे चैत्रे नावमिके तिथौ॥८॥

नक्षत्रेऽदितिदैवत्ये स्वोच्चसंस्थेषु पञ्चसु।
ग्रहेषु कर्कटे लग्ने वाक्पताविन्दुना सह॥९॥

प्रोद्यमाने जगन्नाथं सर्वलोकनमस्कृतम्।
कौसल्याजनयद् रामं दिव्यलक्षणसंयुतम्॥१०॥

विष्णोर्धं महाभागं पुत्रमैक्षवाकुनन्दनम्।
लोहिताक्षं महाबाहुं रक्तोष्ठं दुन्दुभिस्वनम्॥११॥

कौसल्या शुशुभे तेन पुत्रेणामिततेजसा।
यथा वरेण देवानामदितिर्वर्जपाणिना॥१२॥

भरतो नाम कैकेय्यां जज्ञे सत्यपराक्रमः।
साक्षाद् विष्णोश्चतुर्भागः सर्वैः समुदितो गुणैः॥१३॥

अथ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ सुमित्राजनयत् सुतौ।
वीरौ सर्वास्त्रकुशलौ विष्णोरर्धसमन्वितौ॥१४॥

पुष्ये जातस्तु भरतो मीनलग्ने प्रसन्नधीः।
सार्पे जातौ तु सौमित्री कुलीरेऽभ्युदिते रवौ॥१५॥

राज्ञः पुत्रा महात्मानश्चत्वारो जज्ञिरे पृथक्।
गुणवन्तोऽनुरूपाश्च रुच्या प्रोष्ठपदोपमाः॥१६॥

जगुः कलं च गन्धर्वा ननृतुश्चाप्सरोगणाः।
देवदुन्दुभयो नेदुः पुष्पवृष्टिश्च खात् पतत्॥१७॥

उत्सवश्च महानासीदयोध्यायां जनाकुलः।
रथ्याश्च जनसम्बाधा नटनर्तकसङ्कुलाः॥१८॥

गायनैश्च विराविण्यो वादनैश्च तथापरैः।
विरेजुर्विपुलास्तत्र सर्वरत्नसमन्विताः॥१९॥

प्रदेयांश्च ददौ राजा सूतमागधवन्दिनाम्।
ब्राह्मणेभ्यो ददौ वित्तम् गोधनानि सहस्रशः॥२०॥

अतीत्यैकादशाहं तु नामकर्म तथाकरोत्।
ज्येष्ठं रामं महात्मानं भरतं कैकयीसुतम्॥२१॥

सौमित्रिं लक्ष्मणमिति शत्रुघ्नमपरं तथा।
वसिष्ठः परमप्रीतो नामानि कुरुते तदा॥२२॥

ब्राह्मणान् भोजयामास पौराजानपदानपि।
अददद् ब्राह्मणानां च रक्षोघममलं बहु॥२३॥

तेषां जन्मक्रियादीनि सर्वकर्मण्यकारयत्।
तेषां केतुरिव ज्येष्ठो रामो रतिकरः पितुः॥२४॥

बभूव भूयो भूतानां स्वयम्भूरिव सम्मतः।
सर्वे वेदविदः शूराः सर्वे लोकहिते रताः॥२५॥

सर्वे ज्ञानोपसम्पन्नाः सर्वे समुदिता गुणैः।
तेषामपि महातेजा रामः सत्यपराक्रमः॥२६॥

इष्ठः सर्वस्य लोकस्य शशाङ्कः इव निर्मलः।
गजस्कन्धेऽध्यपृष्ठे च रथचर्यासु सम्मतः॥२७॥

धनुर्वेदे च निरतः पितुः शुश्रूषणे रतः।
बाल्यात् प्रभृति सुस्त्रिग्नो लक्ष्मणो लक्ष्मिवर्घनः॥२८॥

रामस्य लोकरामस्य भ्रातुर्ज्येष्ठस्य नित्यशः।
 सर्वप्रियकरस्तस्य रामस्यापि शरीरतः॥२९॥
 लक्ष्मणो लक्ष्मिसम्पन्नो बहिःप्राण इवापरः।
 न च तेन विना निद्रां लभते पुरुषोत्तमः॥३०॥
 मृष्टमन्नमुपानीतमन्नाति न हि तं विना।
 यदा हि हयमारूढो मृगयां याति राघवः॥३१॥
 अथैनं पृष्ठतोऽभ्येति सधनुः परिपालयन्।
 भरतस्यापि शत्रुघ्नो लक्ष्मणावरजो हि सः॥३२॥
 प्राणैः प्रियतरो नित्यं तस्य चासीत् तथा प्रियः।
 स चतुर्भिर्महाभागैः पुत्रैर्दशरथः प्रियैः॥३३॥
 बभूव परमप्रीतो देवैरिव पितामहः।
 ते यदा ज्ञानसम्पन्नाः सर्वे समुदिता गुणैः॥३४॥
 हीमन्तः कीर्तिमन्तश्च सर्वज्ञा दीर्घदर्शिनः।
 तेषामेवम्प्रभावाणां सर्वेषां दीप्ततेजसाम्॥३५॥
 पिता दशरथो हृष्टो ब्रह्मा लोकाधिपो यथा।
 ते चापि मनुजव्याघ्रा वैदिकाध्ययने रताः॥३६॥
 पितृशुश्रूषणरता धनुर्वेदे च निष्ठिताः।
 अथ राजा दशरथस्तेषां दारक्रियां प्रति॥३७॥
 चिन्तयामास धर्मात्मा सोपाध्यायः सबान्धवः।
 तस्य चिन्तयमानस्य मन्त्रिमध्ये महात्मनः॥३८॥
 अन्यागच्छन्महातेजा विश्वामित्रो महामुनिः।
 स राज्ञो दर्शनाकाङ्क्षी द्वाराध्यक्षानुवाच ह॥३९॥
 शीघ्रमारब्यात मां प्राप्तं कौशिकं गाधिनः सुतम्।
 तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य राज्ञो वेशम् प्रदुद्रुवुः॥४०॥
 सम्भ्रान्तमनसः सर्वे तेन वाक्येन चोदिताः।
 ते गत्वा राजभवनं विश्वामित्रमृषिं तदा॥४१॥
 प्राप्तमावेदयामासुर्नृपायेक्ष्वाकवे तदा।
 तेषां तद्वचनं श्रुत्वा सपुरोधाः समाहितः॥४२॥
 प्रत्युञ्जगाम संहृष्टो ब्रह्माणमिव वासवः।
 स दृष्ट्वा ज्वलितं दीप्त्या तापसं संशितप्रतम्॥४३॥
 प्रहृष्टवदनो राजा ततोऽर्थमुपहारयत्।
 स राज्ञः प्रतिगृह्यार्थं शास्त्रदृष्टेन कर्मणा॥४४॥

कुशलं चाव्ययं चैव पर्यपृच्छन्नराधिपम्।
पुरे कोशे जनपदे बान्धवेषु सुहृत्सु च॥४५॥

कुशलं कौशिको राज्ञः पर्यपृच्छत् सुधार्मिकः।
अपि ते सन्नताः सर्वे सामन्तरिपवो जिताः॥४६॥

दैवं च मानुषं चैव कर्म ते साध्वनुष्ठितम्।
वसिष्ठं च समागम्य कुशलं मुनिपुङ्गवः॥४७॥

ऋषीश्च तान् यथान्यायं महाभाग उवाच ह।
ते सर्वे हृष्टमनसस्तस्य राज्ञो निवेशनम्॥४८॥

विविशुः पूजितास्तेन निषेदुश्च यथार्हतः।
अथ हृष्टमना राजा विश्वामित्रं महामुनिम्॥४९॥

उवाच परमोदारो हृष्टस्तमभिपूजयन्।
यथामृतस्य सम्प्राप्तिर्यथा वर्षमनूदके॥५०॥

यथा सदृशदारेषु पुत्रजन्माप्रजस्य वै।
प्रणष्टस्य यथा लाभो यथा हर्षो महोदये॥५१॥

तथैवागमनं मन्ये स्वागतं ते महामुने।
कं च ते परमं कामं करोमि किमु हर्षितः॥५२॥

पात्रभूतोऽसि मे ब्रह्मन् दिष्या प्राप्तोऽसि मानद।
अद्य मे सफलं जन्म जीवितं च सुजीवितम्॥५३॥

यस्माद् विप्रेन्द्रमद्राक्षं सुप्रभाता निशा मम।
पूर्वं राजर्षिशब्देन तपसा द्योतितप्रभः॥५४॥

ब्रह्मर्षित्वमनुप्राप्तः पूज्योऽसि बहुधा मया।
तदद्भूतमभूद् विप्र पवित्रं परमं मम॥५५॥

शुभक्षेत्रगतश्चाहं तव सन्दर्शनात् प्रभो।
ब्रूहि यत् प्रार्थितं तुम्यं कार्यमागमनं प्रति॥५६॥

इच्छाम्यनुगृहीतोऽहं त्वदर्थं परिवृद्धये।
कार्यस्य न विमर्शं च गन्तुमर्हसि सुव्रत॥५७॥

कर्ता चाहमशेषेण दैवतं हि भवान् मम।
मम चायमनुप्राप्तो महानभ्युदयो द्विज।
तवागमनजः कृत्स्नो धर्मश्चानुत्तमो द्विज॥५८॥

इति हृदयसुखं निशम्य वाक्यं श्रुतिसुखमात्मवता विनीतमुक्तम्।
प्रथितगुणयशा गुणैर्विशिष्टः परमऋषिः परमं जगाम हर्षम्॥५९॥

॥इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये बालकाण्डे श्रीरामाद्यवतारः नाम अष्टादशः सर्गः ॥१-१८॥

---

generated on **January 17, 2026**

Downloaded from <http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | [Credits](#)